

NOTAT

Til: Styret

Fra: Rektor

Om: Framtidig struktur i universitets- og høyskolesektoren (SAKS): NTNUs innspill

Styret ble i sitt møte i juni d.å. orientert om at Kunnskapsdepartementet (KD) har sendt ut et oppdragsbrev til de høyere utdanningsinstitusjonene der vi blir bedt om å gi innspill til framtidig struktur innen UH-sektoren (SAKS). Brevet har en rekke punkter som konkretiserer oppdraget. Oppdragsbrevet vedlegges.

KD har bedt om et dialogmøte med alle institusjonene denne høsten for å få innspill fra ulike interessenter. Tre uker forut for dette møtet, som for NTNUs del er berammet til 17. september, skal det oversendes et kort notat til KD fra hver enkelt institusjon, med status i arbeidet og om hvilke strukturendringer vi ønsker å drøfte med departementet. Vedlagt følger et forslag til slikt innspill.

Innen utgangen av oktober måned skal det oversendes et noe mer omfattende notat til KD om NTNUs standpunkter til mulige strukturendringer. På grunnlag av synspunkter som kommer fram i styrets seminar 27. – 28. 8., vil saken utredes videre fra rektors side og legges fram for styret til møtet 5. november.

Rektor har tidligere i år nedsatt fem arbeidsgrupper for å forberede notatet til KD. Gruppene er ledet av prorektorene og organisasjonsdirektøren, og består ellers av dekaner, prodekaner og et utvalg administrative ledere, samt studentrepresentanter. Gruppene drøfter hvert sitt tema: teknologi, helse, lærerutdanning, økonomi og administrasjon. For hvert av områdene har arbeidsgruppene utarbeidet notater som i første omgang er lagt fram for dekanmøtet, for deretter å bli lagt fram til styreseminaret 27. – 28. august som grunnlag for diskusjon. Notater vedlegges.

Vedlegg:

- 1 Brev fra KD av 22.05.2014
- 2 Innspill til KD til dialogmøte 17. september
- 3 SAKS: Rapporter til styreseminar fra arbeidsgrupper

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

14/2592-

22.05.14

OPPDRAK TIL STATLIGE HØYERE UTDANNINGSINSTITUSJONER: INNSPILL TIL ARBEIDET MED FRAMTIDIG STRUKTUR I UNIVERSITETS- OG HØYSKOLESEKTOREN

Regjeringen skal som kjent legge fram en stortingsmelding om struktur i universitets- og høyskolesektoren våren 2015. Målet er høyere kvalitet i norsk høyere utdanning og forskning. I arbeidet vil Kunnskapsdepartementet ta utgangspunkt til UH-sektorens resultater i utdanning og forskning, vurdering av robusthet i fagmiljøene og krav om rimelig grad av kostnads-effektivitet. Jeg ber med dette de statlige universitetene og høyskolene om å gi innspill til arbeidet med framtidig struktur i universitets- og høyskolesektoren.

1. HØYE AMBISJONER FOR NORSK HØYERE UTDANNING OG FORSKNING

Regjeringen og samfunns- og næringsliv har store forventninger til og ambisjoner for høyere utdanningsinstitusjoner. I en globalisert verden blir kunnskap et stadig viktigere verktøy i den internasjonale konkurransen mellom landene. Regjeringen vil vektlegge en stor satsing på kunnskap som avgjørende for å styrke norsk konkurransekraft og bygge landet for fremtiden.

Regjeringsplattformen påpeker at ”Norge kan aldri bli billigst, men vi kan bli best.” Det innebærer at vi må skille oss ut gjennom en befolkning med høy kompetanse. Her spiller universiteter og høyskoler en nøkkelrolle.

Et overordent spørsmål er om dagens struktur er tilpasset ambisjonene om at Norge skal være en ledende kunnskapsnasjon som bidrar til å løse de globale utfordringene, samtidig som samfunnets kompetansebehov dekkes innenfor kostnadseffektive rammer.

Universiteter og høyskoler er viktige samfunnsinstitusjoner, med et stort mandat: Ifølge universitets- og høyskoleloven skal universiteter og høyskoler tilby utdanning og utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå. Institusjonene skal videre formidle kunnskap om virksomheten og utbre forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i under-

visningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv. Som alle offentlige virksomheter, skal mandatet oppfylles innenfor en effektiv forvaltning av virksomheten, kompetansen og ressursene.

Hva skal til for at institusjonene skal kunne oppfylle dette samfunnsoppdraget og ambisjonene jeg har skissert over?

2. OVERORDNET TILSTANDSVURDERING

Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2014 viser et differensiert bilde av den norske universitets- og høyskolesektoren: Det har vært stor aktivitetsvekst de siste ti årene, og det er mange gode fagmiljøer. Jeg mener likevel at det er flere områder hvor vi må bli bedre. Norsk forskning når ikke like høyt opp i internasjonale sammenligninger som svensk, finsk og dansk forskning, men det er ingen grunn til at Norge ikke skal hevde seg på linje med nabolandene. Våre fremste miljøer må bli enda bedre, og flere miljøer må løftes fram, slik at vi kan få større uttelling på den internasjonale arenaen med flere verdensledende miljøer og mer gjennombruddsforskning.

I tillegg til at vi ønsker å hevde oss bedre internasjonalt, ser vi bekymringsfulle kvalitetsproblemer ved en del institusjoner og ved en del utdanninger. En del institusjoner har problemer med å tiltrekke seg fagfolk og studenter, har få studenter på campus og uteksaminerer få kandidater. Det forskes og publiseres lite, både totalt og av hver enkelt forsker. I tillegg er evnen til å hente ekstern finansiering svært begrenset. Selvsagt sier ikke disse faktaene alt, men de tvinger fram spørsmålet: Leverer disse institusjonene den kvaliteten på høyere utdanning og forskning som vi trenger for å nå ambisjonene våre?

3. ARBEIDET MED EN STORTINGSMELDING OM STRUKTUR I UNIVERSITETS- OG HØYSKOLESEKTOREN

Hvis vi skal heve kvaliteten i høyere utdanning og forskning, må vi blant annet se på hvordan vi organiserer universitets- og høyskolesektoren: Er dagens organisering hensiktsmessig, eller får vi mer ut av ressursene vi investerer, dersom vi organiserer sektoren annerledes? Arbeidet med strukturendringer er bare ett av kvalitetstiltakene vi jobber med. Alle de sju satsingene som ble lansert på Kontaktkonferansen 2014 har økt kvalitet som mål.

Landet skal blant annet bygges gjennom solide utdanninger og tilgang til kunnskap av høy kvalitet over hele landet, og det er kvaliteten på utdanningen og forskningen som skal legge føringer på strukturendringer. Vi har derfor ikke begynt stortingsmeldingsarbeidet med å bestemme hvilke institusjoner som skal slås sammen eller skissere arbeidsdelingen mellom de ulike institusjonene. I dette arbeidet ønsker vi en god og inkluderende prosess, der innspill fra sektoren vil bli vurdert og tillagt vekt i den videre prosessen.

På lanseringskonferansen for *Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2014* og *Forskningsbarometeret* 7. mai annonserte jeg at vi på UHRs representantskapsmøte 13. mai ville konkretisere en bestilling til institusjonene. Statssekretær Bjørn Haugstad ga der institusjonene i oppgave å vurdere sin plass i et framtidig UH-landskap med færre institusjoner for å heve kvaliteten i høyere utdanning og forskning. Universiteter og høyskoler

ble bedt om å skissere ønsket strategisk profil i 2020 og gi en kritisk vurdering av egne forutsetninger for å realisere denne, med en særskilt vurdering av samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammenslåing. Utfordringen som ble gitt var følgende: ”Hvor og hvordan finner og realiserer din institusjon sin strategiske posisjon i et UH-landskap med færre institusjoner, en krevende demografisk utvikling (for mange læresteder) og med tydeligere forventninger til akademisk standard (læringsutbytte, forskningskvalitet) – forventninger som *følges opp* og får *konsekvenser*?”.

På UHRs representantskapsmøte ble det stilt flere spørsmål som departementet mener står sentralt i strukturdiskusjonen. Jeg ber om at institusjonene tar disse med i betraktning når framtidig strategisk posisjon skal vurderes:

- Hva betyr det for Norge at flere nærliggende land konsentrerer sine ressurser til forskning og høyere utdanning og gjennomfører strukturendringer?
- Hva betyr den demografiske utviklingen for institusjonen?
- Bør institusjoner med få søkere og lave studenttall legge ned tilbud som er dekket av andre i regionen, eller som faller utenfor institusjonens definerte profil?
- Tilbys samme type utdanninger for mange steder?
- Hvor lave kandidattall er forenelig med studiekvalitet, robusthet og kostnads-effektivitet?
- Hvor mange kandidater må utdannes ved institusjonen eller utdanningen for at den skal ha en viktig funksjon ved å bidra til å dekke arbeidsmarkedets behov?
- Bør små mastergrads- og ph.d.-programmer samles på noen utvalgte institusjoner for å sikre at mastergrads- og ph.d.-studentene inngår i et fagmiljø?
- Ved rekrutteringsproblemer, lave studenttall og negativ befolkningsutvikling – hvilken plass skal institusjonen ha i den framtidige strukturen i høyere utdanning?
- Hvilke grep kan gi mer arbeidsdeling mellom de eldste universitetene når det gjelder å tilby små fag? Er det mulig å tenke seg mer nordisk arbeidsdeling i små fag?
- Bør profesjonsutdanningene tilbys på færre institusjoner, slik at fagmiljøene er mer robuste?
- Hvordan kan vi organisere forskning på store samfunnsutfordringer, som eksempelvis aldring og omsorg, når forskningen i mange av de aktuelle profesjonsfagene er fragmentert og ressursene spredt tynt utover?
- Hvordan kan vi sikre at profesjonsutdanninger med korte forskningstradisjoner er FoU-baserte?
- Hvordan kan vi sikre en profesjonell og kostnadseffektiv administrasjon i UH-sektoren som støtter opp om kjerneoppgavene forskning og utdanning?
- Hvilke strukturelle grep bør institusjonene ta for å styrke sin internasjonale posisjon og lykkes i den internasjonale konkurransen om forskningsmidler?
- Hva slags struktur trenger vi for å få forskning av høyere kvalitet ved universiteter og høyskoler?

- Hvilke forhold i relasjonen mellom universitetene og høyskolene og instituttsektoren påvirker kvaliteten, herunder internasjonal konkurransekraft, i forskning? Hvilke strukturelle endringer bør eventuelt gjøres?

4. OPPDRAGET

I lys av disse spørsmålene og ambisjonene for norsk høyere utdanning og forskning, ber jeg om at alle universiteter og høyskoler vurderer hvor de ser sin plass i en sektor med færre institusjoner. Innspillet skal gi en beskrivelse av ønsket strategisk posisjon i 2020 og en vurdering av de hovedgrepene som må gjøres for å realisere strategisk profil. Nærmere spesifisert innebærer det at institusjonene med utgangspunkt i spørsmålene over skal beskrive:

- Ønsket strategisk profil 2020, herunder
 - Faglige prioriteringer (forskning og utdanningstilbud)
 - Konkrete ambisjoner innen kjerneoppgavene utdanning, forskning, kunnskapsdeling
 - Viktigste målgrupper og partnere
- Kritisk vurdering av egne forutsetninger for å realisere strategisk profil innenfor gjeldende budsjettammer
- Hovedgrep institusjonen vil gjennomføre for å realisere den ønskete strategiske profilen
- Vurdering og konkretisering av tiltak som fremmer samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammenslåing
- Identifisering av nødvendige endringer i rammebetingelser som ikke angår budsjett
- Hvor og hvordan finner og realiserer din institusjon sin strategiske posisjon i et landskap med:
 - Færre institusjoner
 - En krevende demografisk utvikling
 - Tydeligere forventinger til akademisk standard i form av læringsutbytte, forskningskvalitet som *følges opp* og får *konsekvenser*
- Hvordan kan institusjonen styrkes gjennom sammenslåing med en annen eller flere andre institusjoner, eller hvordan kan institusjonen bidra til å løfte kvaliteten på utdanning og forskning ved andre institusjoner gjennom sammenslåing? Store institusjoner bør eksplisitt vurdere sin nasjonale rolle.

Oppdraget gjelder alle statlige universiteter og høyskoler, og institusjonene kan ta utgangspunkt i eksisterende planer i arbeidet. Institusjonene må bruke tiden framover til å vurdere egne styrker og svakheter og foreta en grundig selvevaluering av virksomheten som et ledd i den kommende dialogen om framtidig universitets- og høyskolesektor.

5. DIALOGMØTER OG INNSPILL

Regjeringen er opptatt av god dialog og forankring for å skape felles forståelse av problemer, utfordringer og muligheter. Det legges derfor opp til dialog med og innspill fra ulike interessenter og jeg inviterer til regionale dialogmøter med institusjonene til høsten, se vedlagte plan for tid og sted. Institusjonene er invitert ut fra geografisk nærhet til der møtet skal finne sted og grupperingen til møtet er ikke ment som grenser for arbeidet. Møtene er i

første rekke ment å være en arena der institusjonene kommer med innspill til KD. Departementet oppfordrer til utstrakt kontakt institusjonene imellom i denne prosessen, både i og utenfor egen region.

Departementet ber om å få oversendt et kort notat fra hver enkelt institusjon tre uker før dialogmøtet. Notatet bør ikke være på mer enn en side, og det bør gi en kort oppsummering over status i arbeidet og hvilke strukturendringer institusjonen ønsker å diskutere på møtet. Basert på innspillene vil departementet sende ut en dagsorden i forkant av møtene. Institusjonenes endelige innspill skal oversendes Kunnskapsdepartementet innen utgangen av oktober.

6. ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

Institusjonene skal i sin gjennomgang av oppdraget ta høyde for gjeldene økonomiske rammer for universitets- og høyskolesektoren.

Regjeringen vil benytte positive økonomiske virkemidler som skal stimulere til sammenslåinger mellom institusjoner. Departementet vil foreta en konkret vurdering av den enkelte sammenslåing og strukturendring med tanke på å tildele stimuleringsmidler i 2015.

7. STRUKTUR I NORD-NORGE

Det har vært flere strukturendringer i Nord-Norge de siste årene, også fusjoner. Disse har i stor grad vært en respons på de samme utfordringene som er skissert over, og ikke i første rekke motivert ut fra ønsket om universitetsstatus. I tillegg har det i flere år allerede vært en egen prosess i Nordland, og det foreligger tilstrekkelig med utredninger og kunnskapsgrunnlag om behovet for ytterligere strukturendringer i Nord-Norge. Sammen med institusjonene vil Kunnskapsdepartementet derfor vurdere om dialogmøtet i september skal benyttes til å diskutere konkrete forslag til strukturendringer som departementet vil oversende institusjonene på forhånd.

8. AVSLUTNING

Departementet og institusjonene har et felles ansvar for å oppfylle det store samfunnsmandatet for forskning og høyere utdanning. Jeg ser fram til institusjonenes innspill om hvordan strukturendringer kan bidra til at vi best mulig oppfyller den viktige samfunnsrollen vi har. Departementet må selvsagt vurdere disse samlet og se i hvilken grad de svarer på nasjonale behov.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen

Vedlegg: Plan for regionmøtene i september

Kopi:
Universitets- og høyskolerådet

Privat høyere utdanningsinstitusjoner
Nettverk for private høyskoler

Adresseliste

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Postboks 6768 St. Olavs plass	0130	OSLO
Høgskolen i Bergen	Postboks 7030	5020	BERGEN
Høgskolen i Buskerud og Vestfold	Postboks 235	3603	KONGSBERG
Høgskolen i Gjøvik	Postboks 191	2802	GJØVIK
Høgskolen i Harstad	Havnegt. 5	9480	HARSTAD
Høgskolen i Hedmark	Postboks 400	2418	ELVERUM
Høgskolen i Lillehammer	Postboks 952	2604	LILLEHAMMER
Høgskolen i Molde, vitenskapelig høgskole i logistikk	Postboks 2110	6402	MOLDE
Høgskolen i Narvik	Postboks 385	8505	NARVIK
Høgskolen i Nesna		8700	NESNA
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Postboks 2501	7729	STEINKJER
Høgskolen i Oslo og Akershus	Postboks 4, St. Olavs plass	0130	OSLO
Høgskolen i Sogn og Fjordane	Postboks 133	6851	SOGNDAL
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Høgskoleadministrasjonen	7004	TRONDHEIM
Høgskolen i Telemark	Postboks 203	3901	PORSGRUNN
Høgskolen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Høgskolen i Ålesund	Serviceboks 17	6025	ÅLESUND
Høgskolen Stord/Haugesund	Klingenbergveien 8	5414	STORD
Kunst- og designhøgskolen i Bergen	Strømgaten 1	5015	BERGEN
Kunsthøgskolen i Oslo	Postboks 6853 St Olavsplass	0130	OSLO
Norges Handelshøyskole	Helleveien 30	5045	BERGEN
Norges idrettshøgskole	Postboks 4014 Ullevål Stadion	0806	OSLO
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003	1432	ÅS
Norges musikkhøgskole	Postboks 5190 Majorstua	0302	OSLO
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet		7491	TRONDHEIM
Samisk høgskole	Hánnoluohkká 45	9520	KAUTOKEINO
Universitetet i Agder	Serviceboks 422	4604	KRISTIANSAND S
Universitetet i Bergen	Postboks 7800	5020	BERGEN
Universitetet i Nordland	Postboks 1490	8049	BODØ
Universitetet i Oslo	Postboks 1072 Blindern	0316	OSLO
Universitetet i Stavanger		4036	STAVANGER
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet		9019	TROMSØ

Innspill til Kunnskapsdepartementet til dialogmøte 17. september om framtidig struktur i UH-sektoren

Hvordan NTNU arbeider med oppdraget

Styreseminar 27. august: Diskusjon om og avklaring av hvilket innspill NTNU skal gi til møte med KD 17.september.

Styremøte 5. november: Behandling av sak om endelig innspill fra NTNU til KD.

I NTNUs strategi fram til 2020 *Kunnskap for en bedre verden* er det lagt avgjørende vekt på å bli et internasjonalt fremragende universitet. For å nå målet om høyere kvalitet i forskning og utdanning må NTNU ha fagmiljøer i verdensklasse. NTNU har muligheter til å nå disse målene ved å utvikle institusjonen slik den er i dag, men det er også naturlig for NTNU å vurdere potensialet i nye samarbeidsløsninger med andre institusjoner i UH-sektoren.

NTNU vil vurdere mulige strukturelle tiltak for å heve faglig kvalitet ut fra disse konkrete alternativene:

- Tettere organisatorisk samarbeid og felles organisatoriske løsninger mellom NTNU og Sintef
- Formaliserte samarbeidsavtaler og mulige fusjoner på nasjonalt nivå innen teknologi
- Regional fusjon mellom NTNU og høyskoler i Midt-Norge

Samarbeid om utvikling av kvalitet i forskning

Det er i internasjonal konkurranse NTNU kan heve kvaliteten på forskningen. Universitetets forskningsmiljøer har et løpende samarbeid med norske og internasjonale institusjoner og fagmiljøer, ikke minst innenfor EUs rammeprogrammer. NTNU ser muligheter i sterkere strukturelle grep for å utvide slikt samarbeid med andre UH-institusjoner. Særlig innen teknologi kan en tenke seg organisatorisk fellesskap med fagmiljøer og institusjoner som driver teknologisk forskning på et høyt internasjonalt nivå. Dette kan skape faglige synergier som bidrar til en internasjonalt sterkere posisjon for norsk forskning.

Sintef er vår viktigste partner innen forskningen. Ut fra et strategisk perspektiv er et sterkere og tettere samarbeid mellom NTNU og Sintef den viktigste faktoren for internasjonalisering og kvalitetsheving av NTNUs forskning på mange fagområder. NTNUs posisjon i det internasjonale landskapet vil styrkes vesentlig gjennom mer formaliserte samarbeidsformer med Sintef. Flere organisatoriske og strukturelle tiltak kan være aktuelle. NTNU ønsker, i forståelse med Kunnskapsdepartementet, å utrede dette nærmere dels sammen med Sintef og dels også på egen hånd.

Samarbeid om utvikling av forskningsbasert innovasjon og kompetanse

Over mange år har NTNU hatt tette relasjoner med offentlige og private virksomheter gjennom forskningsprosjekter, relevante studietilbud og gjennom etter- og videreutdanning. Dette har bidratt til å utvikle norsk næringsliv og offentlig sektor, ikke minst i form av innovasjon og økt kompetanse.

NTNU, som nasjonalt tyngdepunkt innen teknologisk forskning og utdanning, bør fortsatt utnytte sine faglige fortrinn gjennom samarbeid med norsk industri, nasjonalt og regionalt. Det kan blant annet skje gjennom samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner som har god kompetanse innen teknologisk utdanning og forskning og gode relasjoner til nærliggende kompetansekrevende industri. Konkret kan dette skje gjennom formaliserte samarbeidsavtaler, eventuelt fusjoner. Da må NTNUs mandat være tydelig.

Samarbeid om utdanning

Utvikling av et tettere samarbeid mellom NTNU og øvrige teknologiutdanninger i landet vil kunne øke kvaliteten både innen bachelor-, master- og ph.d.-utdanningen. NTNU, som har over 70% av masterutdanningen og over 90% av ph.d.- utdanningen innen teknologi, bør ha et tydelig mandat for dette.

Foruten mulige organisatoriske fusjoner på nasjonalt nivå, vil regionalt samarbeid være aktuelt for å utvikle kvalitet innen utdanningen. For NTNU vil dette gjelde for mange fagområder, som lærerutdanning, økonomi og helse. I dag har flere utdanningsinstitusjoner i vår region utdanningstilbud som delvis overlapper og er i konkurranse med hverandre. Det er derfor muligheter for styrket kvalitetsutvikling gjennom tettere regionalt samarbeid, både innen utdanning og forskning.

Det er stor grad av faglig parallellitet mellom institusjonene i Trondheim, og den geografisk lokaliseringen legger forholdene godt til rette for en sammenslåing mellom Høgskolen i Sør-Trøndelag og NTNU. Dersom vi også legger kostnadseffektivitet til grunn, vil det kunne høstes gevinster ved å samordne administrative tjenester og en bedre utnyttelse av infrastrukturen.

Først og fremst ønsker NTNU å styrke sin nasjonale rolle, med et nasjonalt mandat innenfor teknologi. Dette gjelder forholdet både til andre UH-institusjoner og til Sintef. Det vil styrke nasjonen og NTNU med hensyn til kvalitet i forskning, innovasjon, kompetanse og utdanning.